www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ЦЕНТів РІК XXX. Число 267. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 16. падолиста, 1922. VOL. XXX. No. 267. Jersey City, N. J., Thursday, November 16, 1922. ЦІНА 3 ЦЕНТи

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

НОВЕ ПОТРЯСЕННЄ ЗАСТРАШУЄ ЧІЛЄ

САНТІЯГО, 14. падолиста. — Нові потрясення землі здрігнули нині провінцію Кокімбо та другі місцевости, хоч шкоди великої вони відай не зробили.

До переляку населення причинилося немало дивне освітлення неба, яке можна було оглядати в стороні океану. Перше потрясенє случилося коло 11-ої години вечером в порті Конституєцію; якої пів години опісля дався чути землетрус в місті Ля Серена, столиці провінції Кокімбо. До години пів до 10-ої рано надходили вістки про землетруси з ріжних других околиць.

Урядові обчисленя жертв ще не покінчені і не будуть покінчені ще довгий час. Досі донесено урядово, що в місцевости Валенар погибло 600 душ, а було ранених 1,000; в Копіпто погибло 150, ранених 800; в Кокімбо погибло 80, ранених 500; в Гваско погибло 20, ранених 60; в Чанараль погибло 18, ранених 50; у Фрейріна погибло 18, число ранених невідоме. В богато місцевостях трупів так много, що міста позаряджували їх паленнє. В кількох містах вибухли рабунки, і війско мусить патролювати понищені міста для охорони перед нападами.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ВИСИЛАЮТЬ ДОПОМОГУ ЖЕРТВАМ ЗЕМЛЕТРУСУ

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — Американський уряд дістав нині перші урядові звідомленя про землетрус в Чіле. Донесли про нього з одного боку американські консулі в чілійських містах, з другого боку чілійський уряд.

У відповідь на сі послідні уряд вислав до чілійського уряду запевнення свого жалю та запевнення допомоги, Американський Червоний Хрест приготовляє широку акцію на допомогу жертвам, котрі після урядових донесень мають виносити від 1,000 до 1,500 в убитих, а від 4,000 до 5,000 в ранених.

ПОГОЛОСКИ ПРО ЗМІНУ ФРОНТУ У ПРЕЗИДЕНТА СУПРОТИ БОНУСА

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — З урядових кругів пущено поголоску, що президент Гардинґ змінив своє становище супроти винагородженя для ветеранів великої війни.

Має він бути за бонусом та стояти за тим, аби конгрес ухвалив його вже в сій сесії. На той случай підніс президента під законом мавби бути запевнений.

ПЛЯНУЮТЬ ВЕЛИКІ ЗМІНИ В ЗЕЛІЗНИЧМ ЗАКОНІ

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — Сенатор Камінс, голова комісії для межистейтової торговлі, заявив, що він внесе в конгресі далеко йдучі поправки до теперішнього зелізничого закона, що завів Зелізничу Робітничу Раду Злучених Держав.

Сі зміни мають передусім полагати в заборові страйку для зелізничих робітників. Зате робітникам має бути гарантована відповідна життєва стопа, себто відповідна заплата („ливинґ вейдж"). Сенатор Камінс вже виробив плян закона і сими днями має конферувати в тій справі з президентом.

ПОГОЛОСКИ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ТРЕТОЇ ПАРТІЇ

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — В столиці кружляють уперто поголоски про заходи коло утворення нової партії.

Хоч покищо ще не можна сказати в тій справі нічого певного, бо публична енунціяція (заява) про се має бути видана десь аж за два-три тижні, однак можна припустити, що вона буде складатися з відломків партії демократичної та поступових републиканців, невдоволених з політики президента Гардинґа, як також з відпадків других партій. Партія має виступити до політичної акції при слідуючих президиальних виборах, себто в році 1924.

КОШТИ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ ДЛЯ УРЯДУ

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — Уряд обчисляє, що послідний зелізничий страйк в Злучених Державах коштував його один і чверть міліона долярів.

Більша частина сеї суми пішла на заплаченє пенсій для спеціяльних маршалків (федеральних поліційних урядників), яких в числі 6,000 установлено в час страйку.

БІЛЬШІСТЬ СЕНАТОРІВ ПРОТИ НЮБЕРІ

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — Ворога сенатора Нюберіі, котрий здобув собі місце в сенаті розтратою великих сум гроший та був за се засуджений судом, має в слідуючім сенаті проти себе величезну більшість сенаторів.

Вороги його рахують, що вони можуть роспоряджати 53 голосами на 96, і що вони сейчас піднесуть справу Нюберіі та викинуть його з сенату.

З огляду на те сподіються, що Нюберіі зрезиґнує заздалегідь.

АМЕРИКАНСЬКІ ОБСЕРВАТОРИ НА ЛОЗАНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ВАШІНҐТОН, 14. падолиста. — Стейтовий департамент оголосив урядово, що він призначив Ричарда Вошберна Найлдса, американського амбасадора в Римі, та Йосифа Ґру, американського посла в Швайцарії, обсерваторами на конференцію в Лозані.

АМЕРИКАНСЬКІ МИЛЬОНЕРИ.

Не давно вийшла статистика американських маєтків, з котрої виходить, що прикінці 1920 р. було 33 Американців з річним приходом поверх 1,000,000 долярів, і 5 з річним приходом поверх 5,000,000 долярів. Після сеї статистики Ракефелер є найбогатшим Американцем; його річний прихід переходить 8,000,000 долярів. Генрі Форд і його син Едсел мають оба по 5,000,000 долярів річного приходу.

Ся статистика показує важний факт, що число богачів з річним приходом понад 1,000,000 долярів о много зменьшилось. В 1914 р. було 60 таких великих богачів. Підчас війни, в 1916 р. се число підскочила аж до 206, а в 1918 р. знова впало на 67.

НАЙШЛИ ЦІННИЙ ОБРАЗ.

В одній американській газеті появилася недавно новинка, що світові музеї шукають за образом славного французького маляра Клода Льюрена, представляючим порт Месину, а оціненим на пів міліона долярів. На основі сього донесення один чден католицького товариства „Лицарів Колумба" в Ордеєсбергу, в нюйорськім стейті, відкрив, що пошукуваний образ находиться в посіданню сьої організації. Розведені на його зазив розсліди переконали, що справді він мав слушність. Розсліди відкрили теж дуже цікаву історію сього образу. До Америки привезла його якась Берта Етисон, котра хоч Американка по крови, була походженем з Росії. Дістала вона образ в дарунку від одного артиста в Росії, котрий говорив її про велику вартість образа. Хоч вона була свідома великої вартости образа бо навіть кілька разів сама мала подати сю вартість на пів міліона долярів, родина без її відома найшла продала образ за 100 долярів, хоч вона вже кілька разів відкинула була 100 разів більші суми. Наконець образ опинився в домі Е. Г. Гаримановоі, вдови по американськім зелізничім магнаті, а з її посідання перейшов з домом в посідание матери Гарманової. Єя я продала недавно свій дім „Лицарям Колумба", продаючи межи иншим і образ Лоренa за 1,000 долярів. Кілька американських музеїв уже зголосилося до „Лицарів Колмба" заявляючи охоту заплатити величезну суму, аби лишень дістати образ для себе.

ПРОБУВАВ ВТОПИТИСЯ, БО ЙОГО ЗАСУДИЛИ НА ДЕПОРТАЦІЮ.

Кілька місяців тому приїхав на корабли „Меджестику" один чесько-словацький горожанин, Фелікс Булей. Він перейшов щасливо через всі формальности на Елис Айленді, та поїхав до Бінґемптону, де осів, та почав займатися своїм ремеслом, шевством. В якийсь час опісля хтось доніс до іміґраційних властий, що Булей неграмотний та що він передістався через іміґраційну контролю обманьством. Його сейчас завізвано знов до іміґраційних властий, які розвели слідство на його грамотности і остаточно рішили відіслати його назад до Чехії. В неділю всаджено його на корабель „Гомерик". Та ледво корабель став виїзджати з нюйорського порту, як Булей крикнув: „Я не поїду до Праги", і з тим окриком побіг до поруча корабля, перескочив через нього та плигнув на воду ріки Гудсона. Котрийсь моряк кинув йому ратункову линву, але він на неї не зважав та почав потапати. Жінки на корабли счинили крик. Прибережні робітники, зачувши його, звернули свою увагу на ріку, а побачивши людину на воді, поспішили сейчас на тратві на цоміч, накинули на потапаючого линву, завязану в зачморок, і силою притягнули його до берега. Тепер його знов осаджено на корабель та під сторожею відправлено до Чехії.

НЕПРОШЕНІ ГОСТІ.

У відповідь на повідомленє большевиків про майбутнє навіданє Риґи советською фльотою, латвійський уряд повідомив, що з огляду на вибори се одвіданє не бажане.

„МОДЕРНЕ МІСТО ГРОБІВ".

Ню Орлянс, найбільше місто в стейті Луізіяна, лежить під найвисшим рівнем води ріки Мисисипі і на дуже багнистій землі. Через те не можна копати гробів для трупів, а ховається їх в гробах збудованих поверх землі. Тим способом виросли цілі міста гробів. В цвинтарах Метарі, Грійнвуд, і Сайпрес-Ґроув, знаходяться одинокі могили (мавсолеї) і прекрасні памятники; а в Ґірад цвинтари побудовані цілі доми з кількома поверхами для трупів і ті будинки тягнуться досить довгими улицями. Горяче сонце полудневе причиняється до швидкої сухої розкладу мешканців сих страшних палат того мертвого міста.

УРОЖАЙ БУРАКІВ НА УКРАЇНІ.

Зїзд представників цукрової промисловости правобережної України в Київі установив, що урожай цукрових бураків виносить сього року около 5,300,000 берківців або 57 берк. з десятини. Перші цукроварні розпочали роботу дня 5. жовтня. Припускають, що в теперішню кампанію на правобережній Україні буде робити всего 67 фабрик.

ЕМІҐРАЦІЯ З ПОЛЬЩІ.

По даним польського еміґраційного уряду за час від 1. січня до 1. червня ц. р. видано 23.724 віз на виїзд з Польщі. З того числа 11.886 осіб дістало візи на виїзд морською дорогою, а потім більшість виїхала до Франції. До Злучених Держав Північної Америки виїхало 6.410 осіб. За перший піврік до Злучених Держав приїхало взагалі 47.697 осіб; в часі до 1. жовтня лише 22.692. Між еміґрантами до Америки було: 1.960 Поляків, инші були Українці, Москалі і Жиди.

ЛЄНІН ПЛАЧЕ НАД МІЛЯРДАМИ СВОЇХ РУБЛІВ

МОСКВА, столиця Московщини, 14. падолиста. — Большевицький голова комісарів Микола Лєнін заявив нині на 4-ому конґресі „комінтерна" („комуністичного" інтернаціоналу), що першим питанєм нової політики в Росії мусить бути усталенє рубля.

Він сподівається, як говорив, що большевицькому „уряду" вдасться підвести вартість рубля і зменьшити навалу паперових рублів.

Тепер дають в Росії за один американський доляр 20 міліонів большевицьких паперових рублів. Розуміється, що їх ніхто не купує, хиба який подорожний, як потребує щонебудь заплатити в Росії.

КНЯЗЬ ПОГОДИВСЯ З КОРОЛЕМ ЗА $12,000 РІЧНОЇ ПЛАТНИ

БЕЛЯГОРОД, столиця Сербії (Юґославії), 14. падолиста. — Брат сербського короля Олександра, князь Юрій, закінчив фейд з королем за його жінку.

Він заявив, що на будуче буде жити в згоді з братом і приняв від держави пенсію в сумі 600,000 динарів, або около $12,000 річно.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ДАВНО ОЧІКУВАНА

НОВА РАХУНКОВА КНИЖОЧКА

з інформаціями в українській мові з додатком других цікавих відомостий

ЦІНА 50 ЦЕНТів.

Замовленя посилайте разом з грішми на адресуй нижнюмо:

„SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

10,000 УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАННІВ ПРОТИ ЛЯЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

БЕРЛІН, 26. жовтня. — Тутешня німецька газета „Берлінер Цайтунґ ам Міттаґ" в нинішньому виданню доносить з Варшави:

Приватні вістки зі Львова представляють неспокої, які вибухли у Східній Галичині, в цілком іншому світлі, як се пробують робити урядові вістки з Варшави. Тут мається до діла з чисто політичним українським повстанням, яке обняло поволи цілу Східну Галичину і зростає з дня на день. Не перебільшуючи, можна вже сьогодня подати скількість повстанців, узброєних добре не тільки в кріси і ручні гранати, але також в численні машинові карабіни, на яких 100,000 людий. В руках повстанців находяться також два літаки з приладами до киданни бомб, а ніхто не може дотепер відкрити пристані тих літаків. Польське населенне із сіл і малих місточок Східної Галичини покидає в епреподосі загрожені місця свого осідку.

Що тут ходить про дуже поважний рух, се видно з вчерашнього урядового польського повідомленя, що до Східної Галичини вислано більші відділи кавалерії і піхоти.

Про грізне положенє свідчать теж щоденні масові арештовання у Львові, де вчера за один день арештовано 60 осіб, між ними редактора часописі „Діло", богато адвокатів та університетських професорів, судового урядовця Целевича, велику скількість українських студентів, бувших офіцирів і богато інших.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТЕРСЬКИЙ КАБІНЕТ УСТУПИВ

БЕРЛІН, 14. падолиста. — Нині уступив цілий німецький міністерський кабінет канцлера Вірта, наслідком заяви злучених соціялістів, що не візьмуть участи в коаліційному кабінеті, до якого принято і членів німецької народньої партії.

НІМЕЧЧИНІ ГРОЗИТЬ ГОЛОД

ПАРИЖ, 14. падолиста. — Алянтська комісія „воєнних відшкодовань" вчасі своїх доходжень в Берліні прийшла до висновку, що Німеччині грозить голод, та що вона мусить відкись добути 80 міліярдів німецьких марок на збіже, щоби перебути сю зиму без голоднечі.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 15. падолиста. — Нині вибори до англійського парляменту, а 20. с. м. новий парлямент вже має зібратись на першу сесію.

Політики заповідають побіду для консерватистів, але ся побіда, як кажуть, не буде повна. Консерватисти (юніоністи), кажуть, що вони мати-муть релятивну більшість (у відношенню до кождої з груп), але не будуть мати абсолютної більшости (цілого парляменту). Длятого заповідають, що консервативна група в англійському парляменті, якщо дійсно не мала абсолютної більшости, мусіла би глядати там союзника у меньших груп, як приміром група Лойда Джорджа.

ЛОЙД ДЖОРДЖ НЕ МАЄ ВЕЛИКИХ НАДІЙ НА УСПІХ ВЧАСІ ВИБОРІВ

ЛОНДОН, 14. падолиста. — В тутешніх політичних кругах заповідають, що Лойд Джордж не осягне успіху при виборах до парляменту. Його група, як кажуть, не осягне побіди ані не скріпиться по виборах.

Лойд Джордж імовірно збагнув уже своє становище, коли заявив, що не буде зважати на се, що се проти принятого звичаю в парляментарній боротьбі в Англії, і виступить з виборчою промовою навіть в самий день виборів.

ВСТУПНА НАРАДА АЛІЯНТІВ ПЕРЕД БЛИЗКОСХІДНОЮ КОНФЕРЕНЦІЮ

ЛОНДОН, 14. падолиста. — Перед близкоскідною конференцією в Лозані, у Швайцарії, відбудеться ще вступна нарада британського міністра закордонних справ лорда Корзона з французьким премієром Пуанкаре й італійським премієром Муссоліні, котрі мають обговорити найважнійші питання про заключенє мирового договору між алянтами і Турками.

Сподіються, що мирова конференція в Льозанні таки зачнеться 20. с. м.

РОСІЙСЬКИЙ МОНАХ ІЛІОДОР ТЇЄ ДО АМЕРИКИ

РИГА, столиця Латвії, 14. падолиста. — В місті латвійський уряд був увязнив тут російського монаха Ілїодора, звісного з того, що розкрив був тайни про „святого царського чорта" Распутіна, але потім випустив його на волю і він їде до Америки вести пропаґанду проти большевиків.

Він одержав уже „візо" (потвердженнє) американського консуляту на свому паспорті і виїздить звідси кораблем „Літуанія" до Злучених Держав.

Він каже, що в Злучених Державах хоче купити собі фарму і там продовжати свою літературну працю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерси Сити і заграницею.

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. N. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ПРИМІРОМ УРЯДУ.

Нема просто дня, щоби з Росії не дійшла вістка яро якийсь лячний злочин. Недавно лишень донесли про убийство одного члена Американської Ратункової Адміністрації, і большевицький уряд ще й досі не очистився зі справи. Тепер знов з Москви доносять про страшну банду справдішних людожерів, котра складається з 5 осіб, а котра за один рік потрафила після власного признання вбити 108 людий. Вбивали для рабунку, а вбивали не лишень мущин, але й жінок та малих дітий. Вбивали не лишень тих, що мали щось вартісного при собі, але й вбивали всіх свідків, що припадково були при рабунку, затираючи в той спосіб зовсім сліди свого звірського вчинку. Мордували не лишень в Москві, де їх приловили, але й по других містах Росії. Вбивали з просто діявольським непошанованнем для людського життя: раз банда напала на людину, а потім вбила ще четверо людий, які були свідками події, або знов напала на хату, в котрій зібралося товариство на відсвяткованнє уродин та вбила всіх 18 зібраних осіб.

Звірства сі такі лячні, що навіть Европа, котра від війни уже привикла до всяких лячних поголосок та вісток, жахнулася над сим доказом озвіріння московського народа. Вина за нього паде в першій мірі на большевицький уряд. Се вони проповідували, що можна вбити людину, яка має інакші погляди. Московські маси лише перенесли сю єзуїтську проповідь з поля політичної на поле приватної наживи.

Тому коли тепер звірських вбийників ловлять та судять большевицькі комісари, то й московським звірюкам діється деяка несправедливість: по справедливости на суді перед московським народом засісти повинні не ті темні московські звірі, що мордували для наживи, а проповідники убийства, що тепер сидять собі в тій відвічній палаті вбийників, в Кремлині, та ті великі вбийники, що судять жорстоких лютих звірів, а все таки менчих від себе вбийників.

РОБІТНИКИ ТА ВИБОРИ.

Так званий леґіслятивний аґент Американської Федерації Праці заявляє в своїй заяві, що американські зорганізовані робітники можуть бути вдоволені з виборів минувшого тижня. На доказ сього, він вказує на факт, що Американська Федерація Праці попирала 35 кандидатів на федеральних сенаторів, та вони всі були вибрані. Вона також мала постаратися о зваленнє 12 кандидатів, які противилися політиці організації, а які хотіли бути вибраними ще раз. Вона звалила 12 других, що ставали до виборів перший раз, але були вже відомі з виступів проти робітничих юній. Вона помогла вибрати сто кількадесять конґресменів. На його думку, білянс виборів представляється для робітничих юній добре з того боку, що новий конгрес не ухвалить цілого ряду законів, запроектованих теперішною републиканською адміністрацією, а шкідливих робітникам, як закон про податок від товарів при продажі, і т. п.

Більше доказів навіть самий найбільше горячий вихвалювач не міг начислити. Не міг показати головно такої побіди зорганізованих робітників, щоби конґрес не лишень не робив того, що робітникам не подобається, але й робив те, що їм подобається. Отсе доперва булаби побіда, якою можнаби похвалитися. Такої побіди американські зорганізовані робітники не осягнули, бо про неї навіть не думали. Через те їх побіда не є побідою. Скидали тепер цілий ряд конґресменів та сенаторів, що невигідні робітничим юніям, а за два або чотири роки прийдеться знов скидати других, які за той час покажуться непідходячими. І так буде доти, поки американські робітничі юнії не додумаються до того, до чого вже додумалися зпершу так само настроєні анґлійські юнії: що робітничі інтереси оборонятн можуть в законодатних тілах лишень спеціяльні представники робітничої кляси.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

НЕДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСМЕННИКА ПІД БОЛЬШЕВІЄЮ.

Звісний український письменник, Сергій Єфремов, має бути висланий не закордон, а в Москву або в Сибір. На запит С. Єфремова, за що його висилають, йому большевики дали таку цинічну відповідь: „Ми вам не можемо предявити жадного конкретного обвинувачення; нам прямо набридло весь час сліжувати за вами".

БОЛЬШЕВИКИ КАСУЮТЬ ВСЕ, ЩО УКРАЇНСЬКЕ.

Особа, що сими днями прибула з Києва до Львова, оповідає, що нищенне українства останніми часами набрало дуже систематичного й широкого характеру. Замітною ознакою нового курсу являється той факт, що в офіціяльному журналі українського „наркомпросу" статті авторів Українців друкуються російською мовою.

ПОКЛИК ЗІ ЛЬВОВА!

Се вже третя відозва! Число політичних вязнів росте у тисячі, видаток на їх прохарчування є десятки тисяч денно, а жертви на се, колиб їх розділити на усіх нас, напливають лидви по чверть марки польської. Подаю се до відомости нашого загалу і повідомляю, що жертви слати до Союза Кредитового з дописиком „для вязнів". Сповнім усі християнський і народний обовязок. Вязні мусять від нас дістати бодай скромний харч і лікарську поміч та оборону. о. Л. Куницький.

Львів, 26. жовтня, 1922.

ВІДПОВІДЬ НАРОДА ЛЯЦЬКИМ ГНОБИТЕЛЯМ.

(Лист з Ґрацу).

Нашим братам в Америці доводилося нераз вже почути про ті знущання ляцьких катів на нашім народі в Східній Галичині, яких не знає мабуть культурний світ. Та всі ці вісти — се лише капля з того океану горя, яке приходиться терпіти нашому народови. До чого довели Ляхи поневолений народ, свідчать послідні події в Рідним Краю. Населенне доведене до крайности хопилося останньої зброї. Наші домагання і просьби зверненні до представників европейської антанти, остали досі „гласом вопіючого по пустині". Нехайже відвічальність за те, що діється тепер в Східній Галичині, спаде на тих, від яких залежало урегульованнє цеї пекучої справи.

Від довшого часу накликувала польська преса окупаційні власти, щоби вони підірвали ґрунт українському рухови, — щоби знищили його ядро — українську інтелігенцію. Та не тільки преса. Навіть ті голодобі шпіони в священичих і черничих сутанках підбурювали польське населенне проти Українців. По всій Галичині лунав і лунає клич: шибениці, шибениці їм! Почалася страшна нагінка за всім, що українське. Позакривано культурні товариства. В будинках українських просвітних інституцій розташовано військо. Розпущено цілі хмари шпіонів, а тюрми казамати заповнено найбільш ідейними інтелігентами. Та не скінчилося на самих арештованих. Почалися слідства, допити після старорежимних царських взорів. Вязнів мучили голодом, били нагих до крови, ломали кости в кінчинах (при помочи желізних прутів, які вкладали межи палці і так стискали), щоби змусити їх до викриття мнимих тайних орґанізацій. Скільки сліз, скільки розпуки було в тих терпіннях, не дасться описати.

Так передержують ляцькі нагіздники зовсім невинних людий цілими роками по тюрмах на те, щоби по всіх тих муках випустити їх вимучених, скатованих сухітників на волю, бо... не було доказів, щоби їм виточити судовий процес.

Про ті всі люті муки можуть розказати німі стіни підземних казематів Берестя, Домбя, Тухолі і кождого міста в Галичині.

Ті знова, що випадково лишалися „на волі", ходили як тіни, переслідувані безнастанно шпіонами, та сподіючися що хвилі опинитися в загноєних, крівавих норах.

Ляхи тріюмфували. Їм здавалося, що вже похоронили український народ. А щоби вповні завершити свою побіду, кинулись з заїдлостю собак на послідну надію життя нашого селянина — на Східну Галичину посунула лява мазурських заволок, щоби відібрати нашому народови землю, яка йому правно належиться. Почалася кольонізація...

Та тут вже перелилась чаша терпіння через край. Цей застрашений „почціви рускі людзі" хопився крайних средств самооборони і на насильства відповів насильством.

Ціла східна Галичина загорілася полумям пожеж. Йдуть з димом польські фільварки, горять загороди польських кольоністів, нищиться желізничі шляхи, телеґрафічні проводи, стації, висаджується в воздух станиці поліції, вбивається старостів і доморослих хрунів-зрадників.

Тепер Ляхи мабуть зрозуміли, що за далеко загнались в своїй шовіністичній дурійці, але за пізно...

Досі не вдалося їм викрити жерела вулькану. Підозріння впало на українську академічну молодіж. Посипалися доноси, що українські академики кинулися на аґітацію між селян, щоби розбурхати всенародне повстання, а вслід за тим нові арешти і допити. Знова позаникали в тюрмах провідників української молоді, а в послідним часі арештували велике число старшої інтелігенції і селян. Однак виновників досі не викрито. В відплату за те, почали Ляхи із своєї сторони терор, але терор дикунів. Як Українці кинулись виключно проти своїх насильників, та окупаційних властий, так Ляхи звернули всю свою лють на культурні і просвітні інституції. Підложили вибуховий матеріял під будинок т-ва „Просвіта" у Львові, під домівку „Сокола" в Станиславові, під будинок української ґімназії в Долині і т. д., а скрізь по селах Східної Галичини розпустили ватаги озвірілих жовнирів і поліції. До подиноких Українців розсилають польські боївки писменні погрози. На примір наведу слідуюче: В тиждень по виході з тюрми (28. серпня б. р.) одержав я лист такого змісту: „Пане, ежелі Пан не запшестанеш аґітації українськей, бендзеш замордовани в укритни спосуб. П. О. Т." — Послідні букви відбиті друком, означають „Польська орґанізація терористична".

Огонь розгорівся.

Згасить його тільки справедливе полагодженнє східно-галицької справи, то значить усунення окупаційних властий і війска, та привернення Західної Української Народної Республики.

Нехай тямлять Ляхи, що скоріще задохнуться у власній крови, чим знищать нас.

Любомир.

Клим Поліщук.

В ЧАСИ БЕЗНАДІЙНОСТИ.

(Із записника з часів Великої Війни).

Ніч і поля... Що за ніч така, справді?... Знав я инші ночі в літку. Знав такі ночі, коли тиха тьма повільно стелиться над сонними полями і лагідно околисує море похиленого бурями спілого жита; коли небо в горі стає таким глибоким і темним і наче урочиста риза великого Творця всесвіту, враз засвітиться зорями, які мерехтять ріжнобарвними проміннями і розпалюють мрії на землі. Знов ночі, коли в полях ледве що шелестить колосся, на межі підпольомкає перепілка, а десь з далекого простору вільними звуками лине пісня косаря, який, не знаючи утоми, радіє із своєї важкої денної праці, аким на сході не заясніє небо і не вирине зза обрію срібний кружок місяця, а тоді, як блідий князь спокою, в мовчанній і глибокій задумі в надземних висотах запишається і піде подорожувати небесними шляхами, — повільно затихне все навколо, ляже косар спати, а разом з ним тихо засне його пісня. Тоді так мило сежати під копою і мовчки дивитися на небо і стежити за рухом срібного місяця.

Але такі ночі можуть тільки снитися тут, в цих чужих і незнайомих полях Польщі, серед цеї страшної пітьми, такої грізної своїми шумами. Як мара страшна, якоюсь безформною масою важко лягла на землю ця ніч, здавалося, що вона намагалася все приспати і пригнобити. Середина неба темна аж чорна, на сході і півдні дві-три цірки злякано блимають, а на заході, в червонім відблиску пожеж, ледве-що маячів „Великий віз", якийсь такий чудний і такий зайвий. Польські поля сплили смертельними снами, польські поля творили фантастичну казку страшної ночі.

На заході, заливаючи весь небосхід, шаділи хвилі огненного моря і в огні пожеж палали села; горіли без кінця і краю поля спілого збіжжя і, як ґігантські свічки, досягаючи полумям до самого неба, горіли костьоли. Котиться, гогоче, регочеться, реве червона хвиля і затоплює собою весь захід. Здавалося, що червоні дракони вибралися з підземної прірви і, виблискуючи своїми огненними крильми, вирушили на землю в руїнницький похід і принесли смерть всьому живому і всім, що прагнули ще жити, співаючи їм пісень похоронних. На небосхилі, як зачаровані велетні, товпилися одни коло одного високі стовпи рижого диму; вони метушилися, боролися, пручалися і, здіймаючи в гору свої кудлаті голови, билися ними в червону стелю неба і з глухим шумом утоми падали до долу. Здавалося, що так десь линуть на коних зболеволілі фурії, які незнають упину ні свому шаленству ні безумству... —

Як зелена гадюка підстрибнула з долу і впилася в небо, десь із німецьких шанців вилетіла ракета... Скрутилася в повітрі і на мить освітила поле... Не встигла вона згаснути, як слідом за нею вилетіла червона, потім жовта, потім біла, а за нею знову зелена... всі вони підлітали в гору і впивалися чогось у небо, а потім розсипалися і гасли... Так „вороги" подавали друг другу свої гасла, що, мовляв, ніхто не спить і всі готові... Недалеко торохтів стомлено кулемет і, здавалося, що хтось недужими руками вибивав на розбитому барабанові військовий марш.

А там горіли села, палали костьоли, танцювали потворні стовпи рижого диму і шаліла страшна ніч крівавого безумства...

Там, звідки вилітали ракети і торохтів хорий кулемет, хвилинами чулося бреньканнє ґітари і плач скрипки і, хтось високим тенором співав якусь незрозумілу пісню. Невже їм незнайома ця жура і туга, що панує навколо мене, як вони можуть так бренчати своїми ґітарами?.. Чує моє серце, що і в них є своя тоскнота, що от-от високий тенорок зірветься зі своєї ноти і в полях чорним кажаном забеться гістеричний плач людини. Ми і вони — однакові. Нас і їх обгорнула одна ніч і ми по якомусь дивному непорозумінню стали „ворогами"..?

Минулий день був страшніший од ночі, а через те ніхто з нас не хоче згадувати його. Цілий день, до самого заходу сонця ворожа артилерія нищила наші шанці так запекло, що ми без усякого бою мусіли їх залишити на ніч і, тепер, порозбивавшись на гуртки, мовчки сиділи серед чужого поля і так вколисували в собі чуйну злобу...

„Глядіть-же, хлопці, сміливо йдіть! Не посоромітьсь себе!... Опівночі будемо наступати!" — так говорив молоденький офіцирик Лісецький, який ще й сам не дуже-то „обстрілявся", бо не так давно прибув сюди із затишного тилу. — „Так гляділь-же, як будете йти, то скрадайтеся, щоб не було ніякого шуму і щоб дружно... А для тих, що побіжать назад, або так задумають уникнути атаки, там по заду стоїть добра рядня Донців з налаштованими кулеметами... Чи всім зрозуміло, що я сказав?" — казав далі свою „боєву проповідь" Лісецький і це якось чудно і зовсім не грізно звучало в його устах. Сам він невеликого росту, з ніжним як у женщини, лицем, з гладенько зачесаною русявою „польською", чудно підморгуючи очима, дивився на своїх солдат таким щирим і теплим поглядом, неначе добрий пастух на свої тонкорунні вівці. Говорив він завши привітливо, а коли й сердився, то, проте, не лаявся, як лаялися инші, а просто викрикував: „Як дзеці! Як дурачкі якіе!" Родом він був із Вільни і сам свідомий Білорус, той Білорус, якого так важко було стрінути на Білій Русі. Любив він писати вірші, і деякі з них були навіть надруковані в „Нашой Ніве", що виходила у Вільні. Може вірші були відмі й тут, бо одну мою вірш, змайстрований в московському патріотичному стилю, з наказу командіра полку, як додаток до полкового наказу був розісланий по всіх ротах та командах „для ознакомленія і пенія". Згодом знайшовся і композитор, який утворив відповідний словам мотив і весь полк заспівав пісню Лісецького, а він, слухаючи, як співають, задовольняно всміхався: „Як дзеці! Як дзеці!"... До своєї нареченої, що жила у Вільні, він писав віршовані листи і підписувався — „Твій Мінастрель"...

Жовніри любили свого молодого ротного, а фельдфебель „авторітетно" заявляв: „Ще молодий він надто і дуже необережний... Воювати, то не ціпом махати. А через його дурну смілівість лекше всього загинути можна"... Ще, між иншим, росповідали про його, що він в останнім бою, загубивши свою сміливість, залишив роту на фельдфебельський керунок, заховався в прилорожну канаву. Бій для нас був невдалий, рота відступила, а ротний мало-що са мне вліз Німцям в руки, та, на щастя, якось поталанило йому і він утік від них. Жовніри з цього приводу тільки сміялися між собою і ніхто з них не думав обурюватися, бо останніми часами вже до всього призвичаїлися, а цей гріх був їм за одним тільки молодим ротним Лісецьким. Де-хто й до генеральського звання „дослужився" в канаві.

Так і тепер, зачувши слово „атака", всі захвилювалися і в кожного зявилася думка: „А коли по заду стоять Донці з кулеметами, то кудиж ти, голубчику, дінешся?".. Всі вже бували в бувалицях і всі добре знали, що таке атака. Знали також, що серед них богато є таких, що вже не побачать сонця, як воно зійде вранці. Стояли всі пригноблені й прибиті. На запитанне ротного, чи всі зрозуміли його слова, обізвався тільки один фельдфебель: „Так тощно, зрозуміли!" — Хтось у задніх рядах ніяково кашельнув і неначе засміявся. Ротний сердито глянув й той бік і пробурчав собі під ніс: „Як дзеці!.. Як дурачкі якіе!"...

Потім став у переднім ряду і скомандував:

— Ну, марш! З Богом вперед!...

(Конець буде).

КІЛЬКО ЗЛОЖИЛИ ПООДИНОКІ ГРОМАДИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ

(Третій виказ).

Ч. 332

Від 1. вересня до 11. листопада 1922 р.

	Тепер НА ФОНД	Попередно НА ПОЗИЧКУ
		3425
1. Detroit (Hamtramck), Mich.	$1572.25	1730 $5155
Detroit, Mich.	678.75	$2051.00
2. New York, N. Y.		1056.50 9565
3. Chicago, Ill.		1000.00 10525
4. Philadelphia, Pa.		926.35 6385
5. Woonsocket, R. I.		518.00 2920
6. Chester, Pa.		366.11 1387
7. Yonkers, N. Y.		310.00 1020
8. Newark, N. J.		300.00 3330
9. Brooklyn, N. Y.		294.60 2155
10. Passaic, N. J.		233.75 1317
11. Jersey City, N. J.		270.50 4029
12. Carnegie, Pa.		256.60 1505
13. Baltimore, Curtis Bay, Md.		201.50 1250
14. Minneapolis, Minn.		160.00 1130
15. Frankford, Pa.		137.00 320
16. Wilmington, Del.		133.65 750
17. N. S. Pittsburgh, Pa.		121.00 1000
18. Cohoes, N. Y.		103.40 405
19. Centralia, Pa.		90.00 710
20. Syracuse, N. Y.		85.75 2085
21. Cleveland, Ohio		82.00 3415
22. Buffalo, N. Y.		80.52 1451
23. S. S. Pittsburgh, Pa.		80.00 1270
24. Pittsfield, Mass.		78.50 420
25. McKees Rocks, Pa.		76.00 540
26. Northampton, Pa.		71.00 285
27. Manville, R. I.		64.00 867
28. Herkimer, N. Y.		50.00 130
29. St. Joseph, Mo.		48.80 590
30. Ambridge, Pa.		38.40 450
31. Ramey, Pa.		37.65 175
32. Bridgeport, Pa.		37.00 340
33. McAdoo, Pa.		30.00 350
34. Powers, W. Va.		30.00
35. Granville, N. Y.		25.00 115
36. Olyphant, Pa.		25.00 115
37. Braddock, Pa.		24.00 195
38. Trenton, N. J.		24.00 480
39. Arnold, Pa.		22.00 260
40. New Alexandria, Pa.		22.00
41. Elizabeth, N. J.		20.00 1785
42. Toronto, Ontario, Canada		20.00 5
43. Millville, N. J.		20.00 215
44. Ford City, Pa.		14.00 280
45. Altoona, Pa.		13.00 160
46. Woodhaven, N. Y.		12.00 305
47. Bayonne, N. J.		10.00 1260
48. Mahanoy Plane, Pa.		10.00 25
49. Marblehead, Ohio		10.00 25
50. West Park, Ohio		10.00 100
51. Gary, W. Va.		6.00
52. Addison, Conn.		5.00 320
53. Benwood, W. Va.		5.00 80
54. Brackenbridge, Pa.		5.00
55. Decatur, Ill.		5.00 35
56. Gridley, Calif.		5.00
57. Koppel, Pa.		5.00
58. Lyon Falls, N. Y.		5.00
59. Marysville, Calif.		5.00
60. Plainsboro, N. J.		5.00 65
61. Silcville, Pa.		5.00 30
62. Washington, D. C.		5.00 220
63. Waterviet, N. Y.		5.00 165
64. Wilkes-Barra, Pa.		5.00 795
65. Wilton, N. D.		5.00 260

Українські громади в Америці! Боронїть Рідний Край, памятайте на фонд Негайної Допомоги! Складайте жертви громадно і сейчас, а шлїть їх до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, ... Washington, D. C.

ПІДПИРАЙМО ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Жертви належить слати на:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

Ол. Довганюк з Springfield, Mass. прислав	3.00
Тов. Запоя, Сім з Woonsocket, R. I., жертва від тов.	19.00
Павло Гаврилів з Perth Amboy прислав	16.00

Зложили: о. Чаплинський, П. Гаврилів, Теод. Гаврин і Іван Ваверчак, яко місячний податок за червень, липень, серпень і вересень.

Разом . . . . . $ 38.00
Попередно оголошено 131.21
Загальна сума $169.21

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Олекса Довганюк з Springfield, Mass. прислав	$2.00

Попередно оголошено $38.50
ЗАГАЛЬНА СУМА $40.50.

ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ

(Через „Свободу")

Михайло Чатарин з Woonsocket, R. I. прислав	$2.00

Зложили: Томко Кокольський і Е. Альбрихт по $1.00.

ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО
ПРИЙМАЄСЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА
КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ.
ОБЕЗПЕЧУЙТЕ СЕБЕ І СВОЇ РОДИНИ.

УЧИТЕЛЬКИ ПОУЧУЮТЬ

своїх учеників в школі, що вони мусять чистити свої зуби кождого рана, щоби могли робити ліпше шкільну працю. Се тому, що здорові зуби значить, ліпше жуте, ліпше здоровле, ліпша забава і праця.

Родичі можуть помочи учителям.

Купіть рурку COLGATES. Пильнуйте, щоб діти чистили свої зуби два рази денно ним — рано та як раз перед спанєм. Велика рурка коштує 25 центів.

Микола Садовський.

ЧЕРЕЗ ДУНАЙ.

(Продовженнє).

— Стій! — почулася команда. — „Рота стройся, в право бігом"!

Рота вирівналася з заду верб, які густо росли на самому березі, і стояла нерухомо. — Лічить понтони! Сорок на понтон! — почувся голос Драгомира*), що стояв на самому березі і сам назирав за посадкою і переправою. Лише його було хоч і бліде, як то завжди бува від хвилювання, але погляд тойже сміливий.

— Швидше-лічить понтони, ротні команданти!

Безкоровайний, фельдфебель нашої роти, блідий як крейда, лічив четвертий понтон.

— Четвертий понтон має в пра... — наважився промовить Безкоровайний, як другий гранат пролетів над самісінькими нашими головами. Вся рота, а ранійше всіх, ротний, як великий покіс трави під косою широкої ручки косаря, зненацька полягла на землю.

— Смирно! — загримів на весь голос Драгомир. — Кому клянєтесь Знайомого побачили?

Рота знов стала нерухомо.

— Лічить понтони! швидше кажу!

Гранат знов пролетів і зарився раз супроти роти. Вояки тільки головами захитали.

— Смирно! — гримнув знов Драгомир. — По понтонам сідай!

— По понтонам сідай! — луною почулася команда ротних.

Гранат перелетів знов через голову. Ми рушили за верби і сіли на понтони.

— Відчаюй, з Богом! — гукнув, з Богом! — гукнув-ще раз Драгомир.

—Відчалюй, відчалюй! — загомоніли стерничі боцмани**) на понтонах. Весла напружились і всі понтони, тихо хитаючись, відплили від берега.

— Помилуй ми Боже по великій милости Твоїй, — зашепотіли, хрестячись, вояки.

Гавриш уже держав усе реміння від ранця у руці, а звинена шинеля висіла на шиї. Не вспіли ми відплисти і сотні кроків від берега, як турецькі гранати уже почали булькать біля самих понтонів. То не долетить на аршин, то перелетить.

— Наляж, братця, навались! — підохочували стерничі гребців після кождого граната. Гребці всім тілом лягали назад, напираючи на весла. Уключини скрипіли. Довгі, важкі весла аж гнулись.

— Жи-жи-жи-жа! — ляпнув гранат біля самісінького носа нашого понтона і не розірвавшись бульнув у воду.

— Наляж, придави дужче, братця! — підгукнув стерничий. Гребці зо всеї сили напружились.

— Жи-жи-жи-жа! — зашипів знов гранат і поскакав по воді, як той камінець, що діти в „перевезі-бабу" грають.

Гур-гур!.. розірвався він далеченько від нас, підніявши цілий стовп води в гору. Ми сиділи зігнувшись, мов камяні.

Тим часом понтони наші підірвались до середини Дунаю.

— Ану ще ану ще, наляж, братця! — все підохочував гребців стерничий. Гребці вибивались уже з сили. Піт дощем капав з лиця. Вояки почали помагати гребцям, напираючи на весла з переду. А гранати як бжоли шипіли і гули над нашими головами. Нарешті ми добрались до мертвого місця. Себто прицілиться з гармати до нас уже було неможливо. Боцман, що сидів на стерні, зняв шапку, перехрестився і промовив: „Слава Богу, вийшла"!

Через чверть години понтони зупинились під крутим берегом. На самому шпилі крутого берега, під яким зупинились наші понтони ми побачили воякa, що стояв нерухомо, як стовп закопаний у землю. Він держав поперед себе рушницю в гору, а на багнеті мав із черговий хрестом стяг. То був перевязочний пункт. Рота хутко вискочила з понтонів і скорим кроком пішла на гору, по розробленому вже саперами шляху. Нам прийшлось іти через перевязочний пункт. Здається, ніщо в світі не зможе зробити тяжчого враження на душу чоловіка, як перевязочний пункт. Чоловік до всього може прививаитися. Але спокійно дивитися, як сотнями несуть блідих, закривавлених, більш схожих на мерців, таких же як ти сам, що-ще перед годиною були здорові і цілі, а тепер безпомічно лежали на носилках ледви дихаючи, навряд! Я не буду малювати в подробицях тих тяжких картин, які мені прийшлось тут бачити, щоб не робити неприємного враження на нерви читача, і поставлю на цьому місці точки..

На скільки неможливо тяжке враження робить перевязочний пункт на психіку чоловіка, досить сказати, що деяким вояким почало робитися млосно. Всім здавалось, що то вже його несуть, бо кождий малював собі, що скоро й йому теж буде. Ця психольогія відома добре і тільки що ми зявились і остовпіли, дивлячись із жахом на все, що тут коїлось, як генерал, що ждав нас, скомандував: „Рота ігом"! Ми перекинули рушниці на праве плече і як вівці від вовка побігли через це кладовище живих мерців.

Пробігли ми з пів гон і нас розсипали ланцюгом у корчах виноградника на правому крилі супроти Сістова. Не вспіли ми залягти, як турецькі кулі почали дзижчать, як мухи в павутині. Ми перебігли ще трохи далі і похованися в корчах. Кулі перелітали через голови. Поміж корчами виноградника, де розсипався наш ланцюг, росли розкішні абрикосові дерева, повні плодів. Деякі вояки не вважаючи на турецькі кулі почали багнетами збивати абрикоси.

— Ну і для чого ото? чи ви з роду не бачили їх, чи що? — звернувся суворо до ласунів Іващенко. — Кортить вам кулю для влучила?

І не вспів сказати останнього слова Іващенко, як Ляшенко, що піднявся зрити багнетом абрикоса, упав горілиць і тяжко застогнав. Куля попала йому просто в плече, пробила ранцевий ремінь і засіла глибоко в тілі.

Підбіг ротний фельдфебель. Незабаром десь ще одного ранило. Ми перебігли трохи далі і знову залягли.

— Гляньте! — промовив стиха Гавриш, що лежав у корчах біля мене і злегенька штовхнув мене в бік.

— Що? — спитав я ще тихше.

— Черкес!

— Де?

— Онде попереду нас у корчах!

Я потихеньку підняв голову, щоб роздивитися, але не побачив нічого.

— Заховавсь! — промовив Гавриш, держучи рушницю в плечі.

— О, о! гляньте, знов вилазить.

Справді попереду, нас не дальше, як палицею кинуть, шось ворушилось у корчах.

— Стій, не стріляй! — промовив я і присів на коліно. Я приклав рушницю до плеча і жав. Корч захитався і зявилась черкеска чорна шапка з червоним верхом. Я підвів мушку нижче шапки і вже хотів спустити курок, як Черкес, прочутям почуваючи знать, що я на нього цілюсь, повернувсь до мене лицем і махнув рукою, ніби хотів тим сказать: „Куди ти цілишся, дурню!" і знов сховався у корчах.

Що воно таке? — дмалось мені. — Коли Черкес, чогож йому сидіти до нас спиною! Повинен лицем. Тай чогож він на нас не стріляє? Він же нас так само бачить, як і я його. І чого він рукою мені махнув? — Такі питання пробігали у мене в голові, коли аґвриш знов штовхнув мене в бік і промовив:

— Стріляйте, стріляйте! он другий. А то й цей утіче! І не вспів я ще добре роздивитися, куди саме показує Гавриш, і де той, за кого Гавриш так боявся, щоб не втік, як він спустив курок. Постріл грякнув.

— Та куди ти стріляєш,! бодай тобі повилазило, крупа ти чортова! — гримнув Черкес по українськи. — Хіба не бачиш, що свій! і з цими словами як ящірка шурнув у корчі.

(Конець буде).

*) Головний командант.

**) Керманичі.

КОЛИ ДРУГІ ПОХИВИ НЕДОБРІ

Borden's
EAGLE BRAND
(CONDENSED MILK)

То це молоко повинно бути першим на гадці кождої матери. Воно є здорове, поживне і смачне, а рівночасно є легке до грунтовного травлення.

Матери трох поколінь все послугувались цим молоком. Молоко *Eagle Brand* є всюди поручуване і приписуване лікарями, бо воно є чисте, безпечне, легке до приладження і стравне.

Витніть і зашліть це оголошенє до The Borden Company, New York, а дістанете безплатно вказівки в українській мові, як уживати цей продукт, а також гарну книжочку про плеканнє дітий.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляється членів і членкинь Товариства Помочі Письменникам, що мітинґ відбудеться дня 18. падолиста с. р. в суботу вечером о годині 7.30 в Padderaz Hall, 701 Whittaker Ave., Trenton, N. J. Присутність членів конечна. На порядку нарад справа ювилею Б. Лепкого і справа висилки гроший другим письменникам.

І. Бородайкевич, предс.,
І. Масляк, кас.,
В. Гасій, секр.

NEW YORK, N. Y.

ПОЗІР! ЖЕНЩИНИ! ПОЗІР!
Заходом Товариства „Поморяни"
— уряджується —

РЯД ВІДЧИТІВ ДЛЯ ЖЕНЩИН

Лектор: Доктор М. М. Кадець.
КОЖДОГО ЧЕТВЕРГА
у власнім льокали Товариства, 426 Е. 9-та улиця, Ню Йорк, Н. Ґ.
(між 1-шою Евнею а Евню А)
Початок точно о годині 8. вечер.
Вступ вільний для всіх женщин.
267 КОМІТЕТ.

SINGAC, N. J.

Тов. ім. І. Франка в Сінґек, Н. Дж.
— устроює —

КОНЦЕРТ І БАЛЬ

В СУБОТУ, 25. ПАДОЛИСТА
в Українській Гали при Вен Пелт Плейс, Сінґек, Н. Дж.
Початок о годині 7. вечер.
ВСТУП 50 ЦНТ.
67,73

BOSTON, MASS.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

— відбудеся —

В СУБОТУ, 18. ПАДОЛИСТА 1922
в Charlesbank Women's Gymnasium Building.
Початок о годині 7. вечером.
Комітет постарався о знаменну музику. Хто прийде на баль, безперечно буде вдоволений. 63,65,67
Тож приходіть всі!
КОМІТЕТ.

АДВОКАТ
ДР. ВОЛОДИМИР БАЧИНСЬКИЙ
відомий український діяч переніс свою адвокатську канцелярію з Відгаець до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1а., та полагоджує всі старокраєві справи. 58-67

МУЗИЧНА ШКОЛА ОСИПА СТЕТКЕВИЧА
Наука дяківства після напіву галицького і угорського. Наука нотного співу, дірігентури і гри на скрипці, фортепяні та на инших музичних інструментах.
Адреса:
JOSEPH STETKEWICZ
41 Van Buren St., Passaic, N. J.

ПОЗІР! NEW YORK, N. Y. ПОЗІР!
Товариство „Буковина" устроює
ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
В СУБОТУ, 18. ПАДОЛИСТА 1922 Р.
в Liberty Hall, 263 E. Houston St., New York, N. Y.
Початок о годині 7. годині вечер.
ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.
Родимці! На сей баль запрошуємо всіх чесних Українців; де будемо могли забавитись спільно аж до рана. Товариство на сім балю буде принимати нових членів до Товариства без вступного, а до У. Н. Союза, за половину вступного, т. є. за одного доляра. Родимці!-Користайте з сеї нагоди і вписуйте себе і свої родини до найстаршої і найбогатшої української орґанізації в Америці в У. Н. Союзі.
За добру і чесну забаву ручать
67-69 КОМІТЕТ.

УКРАЇНЦІ З ШІКАГО І ОКОЛИЦІ!
Заходом Аматорського Кружка ім. М. Лисенка
відограється прегарна комедія-опера Ів. Котляревського в 2-ох діях з 3-ох відслонах з чудовими піснями п. з.
НАТАЛКА ПОЛТАВКА
В НЕДІЛЮ, 19. ПАДОЛИСТА
в гали церковній при Oakley Blvd. and Rice Street.
Початок о годині 7.30 вечером.
Режісер і дірігент: п. Д. Атаманець.
72-73

ХУСТКИ!
Маємо на складі великий вибір хусток, літніх і зимових, ціна після нумера. 61—
№ 100 Плюшова хустка з френзлями і вишиваною цвіткою в кількох кольорах, розмір 36x36 цалів, ціна $9.00
№ 101 Шовкова літна хустина, без френзлів, розмір 32x32 цалів, в цвітах, ціна $2.50
№ 102 Така сама як № 101, але з френзлями, ціна $3.50
№ 103 Зимова хустина, вовняна, чорна або біла, розмір 46x46 цалів, ціна $3.50
№ 104 Зимова хустка до завивання, розмір 2x2 ярди, чорна, ціна $5.50
№ 105 Шалі гарасові літні, 20 цалів широкі з 2 ярди довгі, білі, чорні, сині або ружеві, дуже гарна робота, ціна $3.50
№ 106 Шалі зимові, чорні або білі, розмір 21x60 цалів, в добрім ґатунку, ціна $3.00
Замовленя враз з грішми посилайте на адресу:
EUROPEAN BAZAR,
168 E. 4th Street, New Yprk, N. Y.

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ
9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.
ДО ГАМБУРГА ДАНЦІҐА І ЛІБАВИ
КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ
3 2, 4, 6 і 8 ЛІЖКАМИ.
Третою клясою з Ню Йорку, Бостону або Філядельфії впрост до Гамбурга $103.50; до Данціґу $106.50; до Лібави $107.00 і $5 поголовне. — З Бостону до Ню Йорку через Fall River Line; з Филадельфії зелізницею.
Спеціальна Різдвяна подорож:
LITUANIA ..... Dec. 6
ESTONIA ..... Dec. 27
Голоситься до місцевих аґентів.

ІФКАРТИ
до краю на поспішні кораблі на всі лінії Пашпорта виробляємо листовно в кілько днях.
СПРОВАДЖУЄМО РОДИНИ ДО АМЕРИКИ і гарантуємо що гроші за шифкарту ніколи не пропадуть колиб ваша родина не могла приїхати з якоїсь причини.
НА СВЯТА ДОЛЯРИ ДО КРАЮ
вишлемо вашій родині якубудь суму і ваша родина отримає ДОЛЯРАМИ або марками, як ви собі бажаєте. За ваші гроші ми вам гарантуємо. Також сколектуємо вам гроші з краю доларами. Пишіть по інформації, ВИРОБЛЯЄМО старокраєві контракти, повномочиа, записи, довжні скарпти і всі инші справи. Пишіть або приходіть по інформації до:
AMERICAN UKRAINIAN BUREAU, Inc.
520 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
(Philadelphia Office: 322 N. 8th Street)
ЗА УПРАВУ БЮРА: — АНТІН ПАШУК, пред.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Повідомляється членів тов. Запорожської Січи ім. Б. Хмельницького, від. 245, що мітинґ відбудеться в неділю, дня 19. падолиста с. р. в галі звичайній. Початок о годині 2. пополудні. Проситься членів явитись конечно. Делеґат здасть справоздане з конгресу. Проситься привести нових кандидатів до Січи. Затягнуть своїх знакомих у реєстр Батька Хмели. Зісунемо з лиця свого руїнницю всіх. Світ не зможе зорґанізованим народом, отже спішіться, заки за половину вступного. Хто явне, а Українець, сюди його до Січи, до У. Н. Союза, бо тут наша будучність, бо приходить время люте і це вимагає, щоб ми були зорґанізовані і щоб історія нас не осудила! Проситься членів Січи, щоб у потребі відділу удавались на адресу секр.: В. Гасій, 13 Furman St. — М. Скуропад, предс.; О. Сібат, кас.; В. Гасій, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від 176, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться зараз по Богослуженню в неділю, 19. листопада 1922 в церковній гали на Семій ул. Обовязком усіх членів явитися на сім мітинґу, бо суть важні справи до полагодженє. Неявившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — 1. Цаєгон, пр.; Р. Рубльовський, секр.

ЛЕСКОГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231, повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 1. годині пополн. в неділю, 19. листопада в домі А. Гоцка під ч. 221 Ред Роуд. Проситься всіх членів щоби явились як слід, бо будуть важні справи. Неявившійся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — А. Гоцко, пр.; Р. Чолій, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Ґ. Сестр. Рож. Пр. Богородиці, від. 36 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 3. годині пополн. в неділю, 19. падолиста в церковній гали під ч. 303 Гудсон Аве. На порядку нарад важні справи до полагодженя. Проситься всіх членів явитися на мітинґ. Буде принимати нових члениць. Неявившася членниця заплатить кару 50 цнт., а урядничка 1 дол. — Зофія Галушка, пр.; Зофія Чернець, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Петра і Павла, від. 27 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 7. годині вечером в пятницю, 17. листопада в парафіяльній гали під ч. 93 Ван Бюрен ул. Кождий член має явитися на мітинґу, бо мають важні справи до полагодженя. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Лавровський, пр.; В. Заяць, секр.

ТОЛІДО, О. Бр. св. о. Николая, від. 167 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 2. годині пополн. в неділю, 10. грудня в церковній гали на Селвет Авеню. На порядку нарад справоздане з діяльности року і вибір нового уряду. — Г. Міськів, предс.; Б. Гриськo, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, дня 19. падолиста, о годині 3. пополудни в гали під ч. 6177 Ґлєнмор Авеню. Проситься всіх членів прибути, бо буде вибір нового уряду на 1923 рік, як рівнож треба вирівнати місячні вкладки. Хто не явиться, буде караний 1 дол. кари, а урядник 1.50. — В. Вольчанський, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ШВЕДСЬКО АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ
Скора пасажирська обслуга з Ню Йорк до Гамбурґа і Ґданська. Кораблі просто через Готенбурґ (Швеція) до Ґданська. Ціла дорога водою—зміна кораблів в дорозі.
S. S. STOCKHOLM
25. падолиста
S.S. DROTTNINGHOLM
9. грудня, 13. січня
Ціни 3. кляси: до Гамбурґа $103.50; Данціґа і Піллав $106.50; Лібави і Мемеля $107.
Подорож тріває 12 днів. Пасажири 3. кляси їдуть в каютах на 2 або 4 осіб.—Непотрібно шведського віза. В справі шифкарт і пашпортів голоситься до місцевих аґентів.
New York Office: 24 State Str.
Chicago Office: 70 E. Jackson Str.

НАСТРОЇ У ЛЬВОВІ.

Де глянеш — там усміх погаслий, замерлий — денцем — сли вбита веселість — там гріх. Де станеш, там зойки почуєш жалібні.

І деж мені втіхи джерел пошукати і деж мені черпать і радість і сміх?

Бувають хвилини, коли голос втіхи і усміху гомін лунають так сумно, як зойки синів.

Коли то так важко сміятись радіти, як важко співати у храмі в святині, веселих весільних пісень.

Така то хвилина прилинула в гості зо мене сьогодні і крилами била по моїй душі.

На наших дорогах заблукана осінь сріблить сумовитий серпанок імли.

На стежку широку туман розстелився і хмари закрили простір і обрій.

Як дивно — хоч осінь, хоч холодом віє, а на громів багато, в нас блискавок, туч. Чим хмари, темніші, морози грізніші, чим мраки сумніші, тим тута в нас більша до сонця, весни.

І чим у нас бурів міцніше вдаряє, дим душе скриться погашена ватра, тим попелу менше і пилу у нас.

Як мило — чим більше угрудях терпіння, тим кдич голосніший у нас:

— Не схились!

Чмелик.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!
Першорядної якости ПЕРА ФОНТАНОВІ „Waterman's Ideal Fountain Pen" можете купити в Книгарни „Свобода". Перо гарантоване 14-каратове золото. При наповнюванню чорнилом не потрібно уживати жадної помпки, бо вистарчить піднести ніктем клямку уміщену з боку, занурити перо в чорнилі, спустити поволи клямку на долину, а чомо само наповниться.
Ціна того пера в пересилкою $2.75.
Пишіть на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

CUNARD
НА УКРАЇНУ ЗА 12 ДНІВ.
Найшвидша водна дорога.
Виїзд під особистою орудою з безпосередними пересідками в Сантгемптоні, Данціґу, Пілаві, Мемелю і Лібаві на одній з найбільших і найшвидших пароходів, які відходять в Ню Йорку кождого вівтірка.
Квоти для осіб третьокляснях пасажирів.
МАВРИТАНІЯ, АКВІТАНІЯ, БЕРЕНГАРІЯ
Пересилка гроший до Совітської Росії і на Україну під повною гарантією.
Також платні наперед тікети в Совітської Росії.
Жадайте оферти.
За шифкартами й інформациями звертайтеся до наших аґентів.

НЕБЕЗПЕКА ІНДУСТРІЯЛЬНОЇ ПРАЦІ.

(З Товариства для Боротьби з Туберкульозою).

Здається кождий вуглекоп, що спускається в темні нетри землі, і кождий будівельник, що завис високо понад землею і на недокінченім „жмародері" вертить залізні бруси, — не лиш, знає, а й просто інстинктом чує, що йому в кождий момент загрожує смерть і каліцтво, і скільки може, оберігається. Та здається ще дуже богато людий не здає собі справи з того, що і в богатьох инших індустріях, начебто зовсім не небезпечних, єсть свій гаразд — свої небезпеки для здоровля і життя робітника.

Такою неустанною і дуже поширеною небезпекою єсть сухоти (туберкульоза). Се, можна сказати, „робітнича хороба", що найгірше нівечить власне працюючих людей. З тих людей, що вмирають поміж пятнайцятим і сорок-пятим роком життя, кожда четверта людина вмирає на сухоти. Порівнюючи статистику смертей з статистикою професій і занять, побачимо далі, що найбільш сухітників поміж тими робітниками, які працюють в гачарнях, ткацьких фабриках та деяких копальнях. Одною з урядових установ було недавно огляд санітарних відносин в текстильній промисловости; показалося, що з 2,390 ткацьких робітників, які померли від усяких хоріб, 525 впало жертвою сухіт. Причиною такого пошесного поширення туберкульози єсть порох, який робітники в ткацьких фабриках мусять неустанно вдихати. Ще гірш небезпечний острий мінеральний пил, який твориться при ломанню мармуру та граніту та при добуванню і переробках заліза, олова і міди. Лікарські оглядини 427 робітників зайнаятих в гранітовій каменоломні в Бері (Вермонт) виказали, що лише в 27-ох були нормальні груди; У всіх проч їх легкі були менш або більш нарушені камінним пилом а в більш як третини найдено сухоти. Непомірно велика смертність від сухіт буває теж серед друкарів та серед кравців та кушнірів.

Та проте не треба думати, що та зараза сухіт в індустрії єсть звище конечне і неминуче. Новочасною соціяльною гігієною придумано вже способи, щоб робітник міг захоронитись від фабричного пилу та інших руйнуючих наслідків. На жаль не всюди тих способів уживають і сами вони не вистарчають, щоб загородити приступ хоробі. Не менш важні загальні умови індустріяльної праці. Темні, не провітрені фабрики, до котрих ні сонце не заглядає ні воздух не продирається через щільно позаміняні вікна, теж причиняються до того, що організм працюючої людини слабне і легко піддається сухотами да всяким иншим слабостям. Довга та непосильна праця теж підкопує здоровлє. Хоч на загал робота не шкодить здоровлю а навпаки, причиняється до того, що людина почувається краще і фізично і на душі, так для того вісім годин праці на день вповні вистачає.

Підкреслити ще треба ваґу періодичних лікарських оглядин. Все одно, чи людина почувається здоровою чи ні, час від часу вона повинна піти до лікаря, щоб докладно її оглянув і коли лишепочинається яка хороба, щоб заразив її на самім початку. Результати таких періодичних лікарських оглядин показалися найкращі в містечку Фремінгем (Масачусетс), де їх заведено в 1917-ім році обовязково для всего населення; по чотирох роках число смертельних припадків туберкульози зменшилося є 121 (на 100.000) до 40.

ПОЗІР! ЧЕСТЕР, ПА. ПОЗІР!

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

УСТРОЄНО

ТОВАРИСТВО „ПОСТУП" 188 ВІД. У. Р. СОЮЗА

В СУБОТУ, ДНЯ 18. НОЯБРЯ 1922

В гали Тов. „Поступ", cor. 4th & Highland Ave., Chester, Pa.

Початок о год. 7-ій звечора. Вступ від особи 35 цнт.

На забаву просимо всіх Українців з Честер і околиці. Подовна дохід призначена на політичні візнів в Галичині. 67

За добру забаву і порядок ручить КОМІТЕТ.

ПАНОВЕ СЕКРЕТАЇ БРАТСТВІ ТОВАРИСТВ РІ І УРЯДНИКИ

ВАМ ВІДОМО, ЩО НАША ФІРМА ВИРОБЛЯЄ ВСЯКІ РІЧІ БЕЗ ЯКИХ ВАШІ БРАТСТВА ЧИ ТОВАРИСТВА НЕ МОЖУТЬ ОБІЙТИСЬ.

КОЛИ ВАШЕ БРАТСТВО ЧИ ТОВАРИСТВО ПОТРЕБУЄ НАРОДНОГО АБО АМЕРИКАНЬСКОГО ПРАПОРА, ЦЕРКОВНИХ ХОРУГОВ, ЛЕНТ, ВІДЗНАК, ШАПОК АБО ИНШИХ РІЧИЙ, ТО ЗВЕРНІТЬСЯ ДО НАС В ЗАМОВЛЕННЮ.

МИ Є САМІ ФАБРИКАНТАМИ І ТОМУ У НАС ДІСТАНЕТЕ ДОБРУ РОБОТУ, А МАТЕРІЯЛ ЛІПШИЙ І В ДЕШЕВШІЙ ЦІНІ ЯК ДЕИНДЕ.

ЦІНИ НАШИХ ПРАПОРІВ АМЕРИКАНЬСКИЙ ПРАПОР

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
$2.50	$4.00	$5.25	$7.25

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР З ГЕРБОМ НА ОБІ СТОРОНИ

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
$3.25	$6.00	$7.00	$10.00

Конде Товариство чи Братство потребує все до публичних виступів, як паради, пікніки і арогульки, виступити з своїми прапорами, відзнаками і лентами та з шапками. — Просимо щиро всіх Українців удаватись до нас з повним довірєм, бо ми ручимо за тревалість і красу замовлених у нас річий. Ми удаємо Вам всяких інформацій і вишлемо Вам сейчас наш каталог з зображенні і подамо Вам докладну ціну. Не відкладайте ада лишіть на адресу:

EAGLE REGALIA COMPANY

115 Nassau St., New York, N. Y.

ЖІНКИ-РОБІТНИЦІ ЖІНОЧУ ЗАРОБІТКИ

(З Жіночого Бюра „Індустріяльної Праці).

Здається ні про що инше Америка послідними часами стільки не говорила як про роботничі заробітки та заробітну плату. Здається в ніякій иншій справі не чулося стільки авторитетних та самопевних здяв. Хто тільки заговорив, кождий почував себе в праві вирішувати — звичайно в дуже загальній та всеобмлющій формі, — цілу кушу незвичайно складних питань: чи заробітні відносини погіршились чи поправились, чи американський „лейбор" заробляє стільки, скільки йому належиться чи може навіть за богато і чи треба знижити йому плату і кому і до якої міри. На ділі з усіх тих, що так чи инакше говорили, мало в кого були якінебудь підстави чи міряла для такого чи иншого вирішення справи. „Публика" пішла просто за „публичною оцінією", але публичну опінію творила не вона сама, а менш або більш голосна пропаганда з одного та з другого боку. Голоснішe, очивидно, можуть кричати ті, кому вигідно, щоб робітникам менше платити; хто-ж не заробляє стільки грошей, скільки йому треба для самого прожитку, той звичайно не має їх на пропаганду.

Задля безсторонних дослідів пооження жінок-робітниць занятих в американських індустріях зорганізовано чотири роки тому при федеральнім Департаменті Праці окреме Жіноче Бюро і на основі тих чотирох літ студій і дослідів індустріяльних відносин в Америці воно може зовсім безсторонно заявити, що на загал заробітки наємних жінок-робітниць є дуже малі, далеко не вистачаючі в богатьох випадках таки зовсім не вистачаючі.

Висока чи низька заробітна плата, — самі собою ті слова ще нічого не значать. Головна справа не в менш чи більш долярів, а в тім, яке житте можеш собі за ті доляри купити: яке мешкання, який харч, яку одежу, скільки вигоди та комфорту, скільки здоровля, сили та задоволення. Тому й велика помилка оцінювати теперішну заробітну плату порівнюючи її з тою, яку платили колись, або з тою, яку платять деинде. Коли в одній фабриці робітниця заробляє десять долярів на тиждень, а в другій шістьнайцять, то се ще не значить, що більша плата є вже висока або хочби вистачаюча; коли за десять долярів не можна прожити в здоровлю і вигоді, то з того не виходить, що за шістьнайцять можна. Також це годиться міряти робітничого добробуту мірою самих вищих цін, які часами, довший або коротший час, тримаються на ринку праці; після такого добробуту приходить промисловий занепад, коли люде теж мусять жити і заробляти, та свою працю мусять продавати так як товар на випродажі, иншими цінами і инше вартости.

Та факт єсть, що в Америці ще далеко не вимково робітниця заробляє девять або десять долярів на тиждень і що якою мірою не міряти — се „плата низька". Але „низька плата" — се не значить просто, що за невеликі гроші купується від робітниці стільки то годин праці. Се значить, що за девять чи десять долярів на тиждень окрім праці забирається від неї ще здоровле, вигоду, нагоду до розради і науки, охорону від слабости, забезпечене на старість і богато дечого иншого. За десять долярів того всего не купиш.

Ріжниця поміж заробітною платнею і коштами прожитку куди тяще відбивається на женщині-робітниці як на мущині. Конець кінців мущина ніколи стільки не турбується і не напружується, щоб „звести кінці до купи". Нехай як мало він заробляє, так все таки по цілоденній праці він сам не перже біля, не шиє і не гладить одежі, не прибирає капелюха, не приправає вечери на газі. Робітниця робить те все і ще більше, або-ж, иншими словами, за десять долярів в тиждень вона робить не лиш свою роботу в фабриці, а й цілу купу роботи дома. Та проте в доволі широких кругах все ще вперто держиться думка, буцімто жінки працюють лише на шовкові панчохи та модні кожухи. Буває й так, але дуже й дуже мало воно. Правильно робітниця вертається з роботи на те, щоб варити, шити, прати і турбуватись, якби то задовольнити „дендлорда" і „просера" і „бучера". І надто вже часто навіть ледви помітна підвишка цін мешкання, харчів, одежі і т. п. та навіть дуже невеликa зниска робітної плати зявляється катастрофою в життю женщини-робітниці.

ТВОРИ

БОДГАНА ЛЕПКОГО

В ДВОХ ТОМАХ.

(Нове видання).

Галицька Накладня Якова Оренштайна видала в Німеччині твори Богдана Лепкого в двох великих томах (оба томи обіймають майже тисячу сторін великої вісімки). Перший том обіймає поезії; другий оповідання.

Видание роскішне на гарному папері.

Се видание можна дістати в книгарні „Свободи".

Оба томи разом коштують без оправи $4.25, в оправі $5.50.

ФАРМИ!

ДО ФАРМЕРІВ.

Хтоби мав фарму до спродажи від 10 до 75 акрів зі стаком, найдальше 75 миль від Нью Йорку, прошу подати місцевість, фарми, ціну і адресу: M. Hanlessyn, 261 Ave. B, New York, N. Y. 66-67

ФАРМА 100 АКРІВ, дім з 10 кімнат і другі забудування, сад, ріка, озеро, будівничий ліс, 10 коров, 2 кінки, 2 коні, 300 курий, 5 безрог, машинерія, на місці, школа при фармі. Ціна $4.500, готівкою $1.500. Також маємо другі фарми до продажи. 62-67

PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

ФАРМИ! ФАРМИ!

200 акрів, будинки, 32 корови, 5 коний, 500 курий, збіже, машинерія, за $15.000, вплати $5.000.

142 акри, будинки, 13 коров, 3 коні, 150 курий, збіже, машинерія, за $2000, вплати $2500. 66-69

100 акрів, будинки, 10 коров, 2 коні, 200 курий, урожай, машинерія, за $5000, вплати $2000.

ПАВЛО КУТИНСЬКИЙ
263 Ave. B, between 15 & 16 St.
New York, N. Y.

ЕКСТРА! 4 фотографії чудової краси артистки вишлемо кождому а також каталог подивляючих новостий і винаходів хто видішле нам 10 ц. марками на кошта пересилки і опаковане. Пишіть сейчас на адресу: Practical Sales Co., 1219 N. Irving Ave., Desk 17, Chicago, Ill. 55-

HIPPODROME

45th STREET and 8th AVENUE

ЛІПШІ ЧАСИ найбільша вистава в світі

Богато українських артистів

Два рази денно: 2.15 і 8.15

Цінні: 50 цнт. до $1.50

МАЄ 75 ЛІТ — І ЩО-Ж ТРИМАЄ ТІ ДРИ ДОБРИМ ЗДОРОВЛЮ?

Пані Дільсох Ботча, Айоди, Канзас, пише нам 23. падолиста 1922:— „Маю тепер 75 літ, одначе Трінера Гірке Вино тримає мене в добрім здоровлю. Дивуюся иншим, дякчо не дбають подостойно о своє здоровлє і не уживають того знаменитого середника". Справді є се річ доведена: богато людий чує дивне заінтересовання в політиці, відкрите товариством, лише мало звертають уваги на своє здоровля. Одною з правдивих засад здоровля єсть усунути з орґанізму зужиті молекулі, в котрих знаходяться гнїзда заразків бактерій. Трінера Гірке Вино чистить внутрішні орґани, шлянки їх одночасно. Затвердження, газ, запаленнє, брак апетиту, болі голови і тим подібні долегливости спинають коли орґанізм є чистим. Жадайте від Вашого лікаря або спродацця лікарств Трінера Гірке Вино, подібно як і инших знаменитих середників Трінера, таких як Трінера Лінимент на ревматизм, невральгію, ломбаго, прикраїні і пухлини або також Трінера Лаґодитель Кашлю на перехолодженнє і Трінера Артінуґрин на запаленнє горла або болячі вена.

ПРИГАДУЄМО, ЩО:

1. ГРОШІ В ДОЛЯРАХ пересилаємо скоро і дешево і доручуємо ДОЛЯРАМИ аж до дому.

2. ШИФКАРТИ продаємо на виїзд до краю і на приїзд з краю до Америки на всі лінії по цінах компанічних.

3. На виїзд до краю і на приїзд до Америки виробляємо всякі потрібні аплікації і документи і дістаємо паспорти.

4. Приймаємо гроші на опашність і платимо процент. Для бізнесменів провадимо чекові конта.

5. Полагоджуємо справи нотаріяльні старокраєві і тутешні та зладжуємо правні документи.

Поручайте свої справи фірмі знаній і рекомендованій від тою самою адресою понад 40 літ, а також урядово призначеною щадницею фонди Держави і Міста Нью Йорку.

Кромі неділь і свят, Банк відчинений до 8-мої вечером.

Голоситься особисто або письмовно в рідній мові до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR. 4th ST. NEW YORK

ДОКТОР БІДНОГО ЧОЛОВІКА.

Тисячі виздоровіли.

З цілого світа дістає листи від людий, котрі були хорі, котрі пишуть мені, що їхнім поміж ім мій кровний Чай. Є він доктором бідного чоловіка, позаяк є він легкий до приправленя і коштує дуже мало.

Він усуває затвердлення жолудка, печінки і кишочок слабости. Уміняючий горячий, помагає в знищенню перехолодженя і хоронить перед інфлюенцою, запаленєм та другими хоробами.

Бонгарський Зільний Чай продається всюди аптиками або безкоровано почтою 1 пелнка фамілійна пачка $1.25, або 3 за $3.15, або 6 за $5.25. Адреса: H. H. Von Schlick, President Marvel Products Company, 29 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ БОРТУ при українській родині на East Side від Houston до 14 вулиці. За ретельність і моральність ручаю прошено Зголошення листовно: John Onyszkiewycz, 55 Avenue B, New York City. 65-67

ПОШУКУЄСЬ спільника з малим капіталом до „Brass Foundry", котрий мусить мати найменше чотири роки практики яко „Brass Moulder", щоби мати зайняте місце в роботі. Бізнес вже вироблений і певний. Голоситись особисто або листовно до: Economy Brass & Alum. Foundry, 2122 W. Superior St., Chicago, Ill. Tel. West 1389. 66-68,70

$50.00 до $70.00 ПЕРДИ

тижнево заробить кождий спродаючи патріотичний укр. вирб, котрий має бути в кождій хаті. Свиці висилаємо даром.

MAJESTIC TRADING CO.,
728 N. Robey St., Dept. 5,
CHICAGO, ILL.

ВАЖНЕ ДЛЯ ГРАЮЧИХ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ.

КАРОЛІНА СТЕЦЬ

(сестра п. Емілії Угорчак)

має великий склад найкрасших українських строїв і убрань, ріжних костюмів до аматорських представлень, концертів і народних весїлїв, як також всі прибори до характеризовання, а іменно: перуки, волоси, бороди, вуси, шинки і т. п. При замовленнях треба прислати точний спис осіб і потрібних річий. Замовлення на костюми до представлень, треба присилати що найменше три тиждні перед представленнєм на слідуючу адресу:

CAROLINA STEC,
216 WASHINGTON STREET,
JERSEY CITY, N. J.

ПІДФАКТИ,

паспорти, виїзда гроший, справи нотаріяльні, чесно і тано особисто або листовно полагоджу.

John Haniak, нотар
613 CARSON STR. S. S.
PITTSBURGH, PA.

ЗНАНИЙ УКР. ХИРОПРАКТОР

ДР. АНДРЕЙ БОРАК

лічить ріжні задавнені недуги так МУЩИН ЯК ЖЕНЩИН не уживаючи медецини.

Переконайтеся, увірте.

Ню Порк офіс: 325 E. 18th St.
Понеділок, середа, пятниця від 10. рано до 7. вечер.
В неділі від 10. до 1.

Passaic, N. J. офіс: 52—2nd St.
Вівторок, четвер, суботa, від 12. до 8. вечер.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ.

Учіть ся АКУШЕРІЇ в вашій школі або в своїй хаті від нашою дирекцією; старанна, цілковита і справедлива; приймаємо кождого часу. По уміданю видаємо ДИПЛОМ. АДРЕСУВАТИ: International School of Midwifery, Inc., Dr. S. Dentsch, Pres., 229 E. 14th St., New York City. Telefon: Stuyvesant 823.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

С. М. КАУФМАН, М. Д.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.

Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

DR. M. SMITH

16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072

коло Церкви св. Юрія

Говорить по українськи.

Лічить успішно недуги мущин, женщин і дітий.

Найнодерніший електричні апарати.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.

DR. B. HOHENBERG

304—2nd AVENUE,

между 17-ою а 18-ою улицею

NEW YORK, N. Y.

Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

Телефон 1882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

КРОВІ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.

Порада даром.

Dr. ZINS

110 E. 16 St., NEW YORK

Между 4th Ave. а Irving Place.

Години від 9. рано до 8. вечер.

В неділі від 9. рано до 4. попол.

ПЕТРО ЯРЕМА

РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ КЕРИЧІ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ДРУГІ ЗАБАВИ.

129 E. 7th St., New York City

Telephone: Orchard 2868.

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповідання з середини 16-сотих років.

(22)

Зійшов на то місце, де, як ночи вивести коня зі стайні?.. Таки лише буде втікати з самим скарбом, жінку лишити. З бабою втікати зле. Як скарб вже буде безпечний, то може, колись затужу за нею. Викупцю Стаха і пішлю до неї. Нехай намовить покинути Девятинського.

Прийшов Ілько і сказав, що пані просить на вечеру. Він пішов.

— Служба казала мені, що ви майже цілий день були на обзориїах. Начеб гадали купувати сі руїни.

— Я би цікавий, які зміни поробила війна і зуб часу.

—І, скажіть правду, вам скучно тут. Нудьгуєте. Обзориями забиваєте час. Шкода, що не приїхали вчера. Муж був би відклав свою подорож. Сіни також.

— Мені справді задовго ждати. Але я маю орудку в сусїстві. Поїду і верну за тиждень... Гадаю виїхати перед сходом сонця. В день тепер така жара. Чи в ночи стайня і брама в головній башті отворені?

— Тепер спокійний час, отже брама в башті лише приперта. Стайня замкнена, але я скажу Ільюви, щоби не лагав стати. Коли свиснете, виведе вам коня.

— Не треба, нехай спить. Я приняв сам робати все те. Виведу коня тепер і припну в башті.

— Можна й так, не вкраде ніхто, бо замок не при шляху.

Гість розпрощався, пішов до стайні і казав Ільюви вивести коня до башти. Прислив коня до вмурованого в стіну залізного перстеня і пішов до своєї комнати.

Коли гість прийшов до стайні, силач також був там. Як лиш почув, що Вірменин каже вести коня за собою до башти, висунувся другими дверми, скочив до башти, пройшов місток і сів під стогом сіна, що стояв зараз за фосою.

Ще тоді, коли Вірменин розмовляв в пекарні з Ільюм, Силач різнав у нім того, що Бакаїма і його товаришів водив до башти по скарби. Його бородате лице затямив собі так, що не забув би до смерти, хоч літа добре побілили бороду, колись чорну. Також не забув його голосу ні погляду, коли на хвилинку брав його жах. Про свій здогад не говорив нікому. Щоби допевнитися, Силач від першої хвилі слідкував за Вірменином. Бачив, як він оглядав місця своїх злочинів на підніжу замкової гори, де від його ножа погиб Гарасим і при кінці ставу, де заколов Бакаїма. Бачив, що поліз в башту, де були скарби. Силач знав, що з башти пропало скарбів більше, ніж се, що в дни злочину забрав був організатор рабунку і що ватага Бакаїма розпаювала між себе. Значить, часть скарбу мусіла лишитися в замку, в якімсь такім скритку, про який ніхто не знав і до нині не знав. Тепер той приходить Вірменин і при тім, що сталося зі скарбами розпитує таким способом, неначе би хотів дізнатися, чи знайшов хто і забрав саме ту хибуючу часть. Значить, він знає, що по сій крадіжи, окрім того, що знайдено башті, повинно було ще щось лишитися, і як після того ніхто не вибрав, то воно в доси там спочиває... Поліз в башту, чи може й дальше... Силач сего не бачив, бо туди не поліз за ним, щоби Вірменин не зазрів його.

За чим поліз, як не за тими скарбами? Хотів дожидати на, але ногось раптом відійшов та ще й в ночи.

Силач додумався до того, що той Вірменин насамперед спрятав часть скарбів у якийсь тайник, про который ніхто не знав. Хотів колись пізнійше видобути його для себе, але так щось весь світ думав, що то якісь опришки закрались до башти і обікрали її. На се він спровадив Бакаїма з його опришками. Але не дурний був давати їм золото й срібло. Дав їм камінь. Лише сам для себе взяв між золота. Щоби тим золотом не ділитися, загадав чкурнути в кущі і пропасти в лісі. Перешкодою був Бакаїм, отже заколов його. Обліченого опришки продали Татарам. Він аж тепер вихопився з полону і прийшов по той спрятаний ним скарб. Мабуть знайшов його і хоче з ним втечи.

Силач і скарбу не хотів дати йому і гадав, що йому належиться якась кара за те, що Ілька покалічив та двох хлопів заколов на смерть.

— Але як обличити його, — думав Силач — не виявляючи, що я був його спільником? Бо, очивидно, спитають мене: „звідки знаєш, що то він був?" Хиба би Ілько нагадав собі його... Треба би поговорити з Ільком так, щоби себе не виявити.

— Вже хотів встати і поступити до стайні, де спав Ілько, коли від башти почув кроки.

— Ілько?

— Я. То ти Силачу?

— Ти чого сюди?

— Намикати сіна для коня того Вірменина. Стоїть в башті на припоні. В ночи відїздить.

— Сідай коло мене.

Ілько сів.

— Чи ти пізнав би того, що тебе ножоботав ножем? — спитав Силач.

— То була ніч, але я таки пізнав би. Ти борода, ті очи...

— А ти приднався добре Вірменинова?... Його борода... Його очи...

Ілько розявив рот, сновданими очима глянув на Силача.

— То він! — скрикнув, схопившися на рівні ноги. — А може й не він? У тамтого борода була цілком чорна.

— А чи в тебе волосє було тоді таке сиве, як тепер?

— Правда, правда... То він. Чого він сюди прийшов?... По тільки літах!

Прийшов взяти скарби, які тоді не вспів забрати, бо його спільники продали його Татарам за те, що вбив їх ватажка Бакаїма. Я так чув... В нашім селі розказували люди.

— І я чув таке...

— Мусимо спіймати його. Але аж винесе скарби.

— Звідки знаєш, що є якісь скарби, та що він прийшов по них?

— Силач розповів, як слідкував за Вірменином і що бачив. Сказав також, як думає спіймати його.

— Але, закінчив — насамперед мусимо про все те сказати пані і дістати її дозвіл. Шкода, що пана нема.

Пішли до пані.

— Робіть, як вважаєте, — сказала пані, вислухавши все, — лише не наробіть якої біди!

— Тим ви пані, не журіться, — відповів Силач. Як буде біда, то впаде на наші голови.

Ілько і Силач втаємничили в справу лише кількох парубків і з ними вибралися на полюванне. Найважнійше було уможливити йому побіг з замку. Були дві дороги. Лісом і ставом. Три парубки з ножами, поставлені і мушкетами зійшли до ставу і всіли на лодки. Звернули на ліво, підпливли до кінця ставу, поприв'язували човна до кущів, пішли лісом на дорогу до замку і засїли в кущах. Прочих Силач розставив в замку і в кущах, по тім боці фосе. Один вліз в башту, один аж на подвіре під баштою. Оба скрилися за обломами стіни.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".